

Aplinkos apsaugos agentūrai
A.Juozapavičiaus g. 9, Vilnius.
el. p. aaa@gamta.lt

DĖL POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO ATASKAITOS

2025 m. vasario 11 d.
Vilnius

Asociacija „Kraštovaizdis“ (toliau – ir Asociacija) atstovauja suinteresuotą visuomenę aplinkos klausimais bei priimant su aplinka susijusius sprendimus.

UAB „Žalia žemė“ kartu su UAB „Evecon“ planuoja statyti iki 72 vėjo elektrinių parką Alionių, Širvintų ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijose (toliau – VE parkas). UAB „Sweco Lietuva“ parengė poveikio aplinkai vertinimo ataskaitą „UAB „Žalia žemė“ planuojamų iki 72 vėjo elektrinių parko Alionių, Širvintų ir Zibalų sen. Širvintų r. sav. Vilniaus apskr. teritorijose statyba ir veikla“ (toliau – PAV ataskaita).

Asociacija gavo Jūsų 2025 m. sausio 31 d. raštą Nr. (30-2)-A4E-1039, kuriame, vadovaudamiesi Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (toliau – PAV įstatymas) 12 straipsnio 9 dalimi, kviečiate Asociaciją, kaip subjektą, teikusį pasiūlymus PAV ataskaitai, dalyvauti nuotoliniame pasitarime suinteresuotos visuomenės pasiūlymams aptarti prieš priimant sprendimą dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai ir informuojate, kad pasitarimas vyks 2025 m. kovo mėn. 4 d. 9.00 val. nuotoliniu būdu.

Asociacija pažymi, kad:

- 1) PAV ataskaita yra itin didelė apimties tekstas. Asociacija „Kraštovaizdis“ ne kartą kreipėsi į PAV ataskaitos rengėją, įgaliotas institucijas dėl termino pratęsimo teikti pastabas PAV ataskaitai (teikiant pastabas iki viešo svarstymo 2024 m. kovo 13 d., 2024 m. birželio 18 d. raštas ir kt.), kadangi terminai susipažinti su tokiu itin didelės apimties dokumentu (daugiau nei 4000 lapų) yra per trumpi – atitinkamai 20 d. d. iki viešo paskelbimo ir 10 d. d. – patikslintai PAV ataskaitai), tačiau tokie prašymai nebuvo tenkinti. Tokio prašymo netenkino ir Aplinkos apsaugos agentūra. Būtent visuomenės supažindinimo ir pastabų dėl parengtos PAV ataskaitos laikotarpiu 2024 metais VE parko projekto vystytojai (UAB „Evecon“) pateikė ieškinį teismui prieš asociaciją, kuriame prašė paneigti tikrovės neatitinkančią informaciją pagal ieškovės suformuluotą paneigimą, priteisti 50 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą ir bylinėjimosi išlaidas. Asociacija tokį ieškinį vertino kaip SLAPP ieškinį (strateginiai ieškiniai prieš visuomenės dalyvavimą), tai buvo patvirtinta įsiteisusia teismo nutartimi, kuria ieškinys buvo paliktas nenagrinėtu. Akivaizdu, kad tokiu būdu asociacijai, jos atstovams buvo apribotos ir sumažintos galimybės tinkamai susipažinti su PAV ataskaita ir pateikti dėl jos pastabas dėl ribotų laiko ir žmogiškųjų išteklių resursų.

- 2) Asociacijai ir kitai suinteresuotai visuomenei buvo nustatytas 10 darbo dienų nuo informacijos apie gautą ataskaitą paskelbimo dienos terminas pastaboms ir pasiūlymams pateikti (patikslintai PAV ataskaitai). Tuo tarpu PAV ataskaitos rengėjas UAB „Sweco Lietuva“, t. y. šios srities specialistai, pateiktas pastabas ir pasiūlymus po pirmojo PAV ataskaitos pristatymo svarstė net 7 mėnesius.
- 3) Susipažinimui ir pastabų pateikimui patikslintai PAV ataskaitai Asociacija ir suinteresuota visuomenė taip pat turėjo labai trumpą (20 d. d.) terminą (Asociacija pastabas ir pasiūlymus pateikė 2024 m. lapkričio 19 d.).

Atkreipiame dėmesį į Orhuso konvencijos 6 str. 3 d. pažeidimus bei 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, pažeidimus

Orhuso konvencijos 6 str. 3 d. numato, kad skirtingiems visuomenės dalyvavimo procedūrų etapams įgyvendinti numatomi pagrįsti terminai, suteikiantys **pakankamai laiko** pagal 2 dalies nuostatas **visuomenei informuoti, jai pasirengti ir veiksmingai dalyvauti** priimant sprendimus aplinkosaugos srityje.

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2011/92/ES dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX%3A32011L0092>) (toliau – PAV direktyva) 6 straipsnio 3-6 dalys nustato, kad

3. *„Valstybės narės užtikrina, kad tinkamais terminais suinteresuota visuomenė galėtų susipažinti su:*

- a) pagal 5 straipsnį surinkta informacija;
- b) pagal nacionalinės teisės aktus – svarbiausiomis ataskaitomis ir pasiūlymais, pateiktais kompetentingai institucijai ar institucijoms tuo metu, kai suinteresuota visuomenė yra informuota pagal šio straipsnio 2 dalį;
- c) pagal 2003 m. sausio 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/4/EB dėl visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką (6) – šio straipsnio 2 dalyje nenurodyta informacija, kuri yra svarbi priimant sprendimą pagal šios direktyvos 8 straipsnį ir kuri tampa prieinama po to, kai suinteresuota visuomenė buvo informuota pagal šio straipsnio 2 dalį.

4. *Suinteresuotai visuomenei sudaromos išankstinės ir veiksmingos palankios galimybės dalyvauti 2 straipsnio 2 dalyje nurodytose sprendimo aplinkos klausimais priėmimo procedūrose ir tuo tikslu ji turi teisę reikšti pastabas ir nuomones, kol kompetentingai institucijai ar institucijoms visos pasirinkimo galimybės yra atviros prieš priimant sprendimą dėl leidimo suteikimo vykdyti planuojamą veiklą.*

5. *Išsamias visuomenės informavimo (pavyzdžiui, informavimą skelbimais tam tikru spinduliu ar skelbimais vietiniuose laikraščiuose) ir konsultavimosi su suinteresuota visuomene (pavyzdžiui, rašytiniais teikimais ar visuomenės apklausos būdu) priemonės nustato valstybės narės.*

6. Kad būtų pakankamai laiko visuomenei informuoti, o suinteresuotai visuomenei pasirengti ir veiksmingai dalyvauti priimant sprendimą aplinkos klausimais pagal šį straipsnį, turi būti numatyti tinkami įvairių etapų terminai.“

Akivaizdu, kad šis PAV procesas grubiai pažeidė visuomenės teisę jame tinkamai dalyvauti. Šiame kontekste atkreiptinas dėmesys į tai, kad:

1) suinteresuota visuomenė – tai ne specialistai dirbantys su poveikio aplinkai vertinimo dokumentais, o paprasti žmonės, kuriems reikia laiko gilintis ne tik į pateiktus (paskelbtus) PAV dokumentus, bet ir su tuo susijusį teisinį reglamentavimą, mokslinę informaciją (viešai paskelbtus tyrimus ir pan.);

2) pateikti (paskelbti) PAV dokumentai yra itin didelės apimties (apie 4000 lapų);

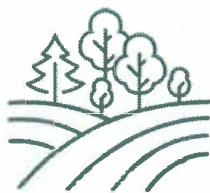
3) suinteresuota visuomenė, kitaip tariant – žmonės, kurie dalyvauja PAV procese turi savo darbus, šeimas bei suplanuotą laisvalaikį. Tai reiškia, kad nustatytas terminas 20 ar 10 darbo dienų realybėje reiškia vieną arba kelis savaitgalius ir kažkiek vakarų po darbo (geriausia atveju, jei žmonės neturėjo kitų planų ar rūpesčių).

Akivaizdu, kad **nustatyti terminai pastaboms teikti (tiek po viešo svarstymo (20 dienų), tiek po pataisytos ataskaitos paskelbimo (10 dienų) yra fiktyvūs ir suinteresuota visuomenė negali išsamiai susipažinti su ataskaitos turiniu bei pareikšti kvalifikuotai surašytas išsamias pastabas. Taigi, vien jau tokie terminai (esant tokioms ataskaitos apimtims) eliminuoja pilnavertį visuomenės dalyvavimą šiame PAV procese.**

Kaip minėta, pats PAV užsakovas inicijavo SLAPP ieškinį prieš suinteresuotą visuomenę, taip dar labiau apribodamas jos galimybes dalyvauti PAV procese.

Ištraukos iš 2024 m. balandžio 17 d. Vilniaus miesto apylinkės teismo priimtos nutarties (Vilniaus apygardos teismas įsiteisėjusia 2024 m. birželio 13 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2S-1328-794/2024 atmetė ieškovės UAB „Evecon“ atskirąjį skundą ir paliko nepakeistą Vilniaus miesto apylinkės teismo 2024 m. balandžio 17 d. nutartį, kuria teismas tenkino atsakovų asociacijos „Kraštovaizdis“ ir Teisučio Budos prašymą ir ieškovės UAB „Evecon“ ieškinį paliko nenagrinėtą):

„Visų pirma, ieškovės pareikštas ieškinys neabejotinai sukuria atsakovams spaudimą – jie turi skirti bylinejimuisi ne tik finansus, bet ir laiką. Ieškinys yra pareikštas išimtinai dėl atsakovės asociacijos „Kraštovaizdis“ vykdomos veiklos. Iš ieškinio turinio akivaizdu, kad ieškovės netenkina atsakovės aktyvus veikimas, kai asociacija reiškia valstybės ir savivaldybės institucijoms, kitiems asmenims abejones trečiojo asmens UAB „Žalia žemė“ vykdomo vėjo elektrinių parko projekto įgyvendinimo procedūrų tinkamumo, kitų su tuo susijusių aplinkybių. Akcentuodama atsakovų veiklos pobūdį, ieškovė ignoruoja faktą, kad kiekvienas suinteresuotas asmuo turi teisę ginti savo interesus, susijusius su ginčo projektu, teisės aktuose nustatyta tvarka. Vien dėl to, kad atsakovai nepritaria projektui ir atsakovė asociacija „Kraštovaizdis“ šiuo klausimu veikia aktyviai, atsakovų veikla negali būti ribojama. Atsakovai iš esmės pagrįstai teigia, kad ieškinys turi atgrasomojo poveikio požymių.

*Preliminariai įvertinus ieškovės pateiktus argumentus, kuriais įmonė grindžia šį reikalavimą ir jo apimtį, darytina išvada, kad toks reikalavimas pareikštas ne siekiant realiai apginti ieškovės teises, bet **bauginti atsakovus**.*

*Trečia, nesąžiningą ieškovės tikslų pobūdį preliminariai rodo ir aplinkybė, kurią išskiria atsakovai, kad ieškinys pareikštas tuo metu, kai atsakovai turėjo teisę teikti siūlymus dėl poveikio aplinkai vertinimo ataskaitos. Įvertinus tai, kad ieškovė reiškia nepasitenkinimą atsakovų veikla, galima pagrįstai numanyti, **jog ieškiniu ieškovė siekė atgrasyti atsakovus nuo pastabų dėl ataskaitos reiškimo, ir kad šio momento sutaptis nėra atsitiktinė**“.*

Su visu teismo nutarties tekstu galima susipažinti paspaudus nuorodą: <https://www.krastovaizdis.eu/pdf/kr101.pdf>.

UAB „Evecon“, pateikdama SLAPP ieškinį, iš esmės **siekė įbauginti suinteresuotą visuomenę** (asociacijos narius bei kitus asmenis, kuriems rūpi VE parko plėtros klausimai ir kurie prieštarauja jo statyboms) **bei sutrukdė** tinkamai susitelkti ir skirti pakankamai laiko ir išteklių tinkamai pateikti pastabas dėl PAV ataskaitos.

Jei šiame procese būtų kalbama apie subjektų lygiateisiškumą (visiems vienodos sąlygos), jį puikiai iliustruoja sweco.lt tinklapyje paskelbta informacija – „*Dėl labai didelio gautų visuomenės laiškų/rašų kiekio PAV dokumentų rengėjas nespės įvertinti visų gautų visuomenės pasiūlymų ir atsakyti visiems juos pateikusiems per siektinas 10 d. d. nuo viešo PAV ataskaitos pristatymo dienos, tačiau deda visas pastangas tai atlikti kuo skubiau teisės aktuose nustatyta tvarka.*“ Šiame kontekste pažymėtina, kad ataskaitos rengėjas yra profesionali įmonė, turinti daug darbuotojų, kurie specializuojasi PAV dokumentų rengime. 2024-03-13 vyko viešas svarstymas, po dešimt darbo dienų 2024-03-28 turėjo paskelbti įvertinti pasiūlymus. Tačiau rengėjas atnaujintą ataskaitą paskelbė (bent jau tinklapyje nurodė jos versiją 2024-10-31). Taigi rengėjui prireikė net 7 mėnesių įvertinti dokumentus! Tuo tarpu suinteresuota visuomenė verčiama tokios pat apimties dokumentus vertinti per 10 darbo dienų (prašymas pratęsti šį terminą pastabų teikimo dieną neišnagrinėtas, nors to buvo prašoma). Darytina išvada, kad šiuo PAV procese skirtingiems subjektams sudaromos skirtingos sąlygos (šiuo atveju terminai) ir taip grubiai pažeidžiamas lygiateisiškumo principas.

Esant tokiems Orhuso konvencijos ir PAV direktyvos pažeidimams bei įvertinus įsiteisėjusius teismo sprendimus, kurie konstatuoja PAV užsakovo siekį trukdyti visuomenei dalyvauti šiame PAV procese, **darytina išvada, kad nacionaliniai teisės aktai labiau gina PAV organizatorių, o suinteresuota visuomenė yra sąmoningai ribojama nuo dalyvavimo priimant su aplinka susijusius sprendimus**.

Asociacija žino, koks PAV įstatymo reglamentavimas, nustatantis PAV ataskaitos svarstymo procedūras. Taip pat Asociacijai žinoma, kad PAV ataskaita buvo derinta su atsakingomis institucijomis ir pateikta Aplinkos apsaugos agentūrai, užsakovų teigimu, pataisytas (pakoreguota). Tačiau Asociacija neturi galimybės susipažinti su galutine pataisyta PAV ataskaitos versija, todėl neįmanoma vertinti ar tinkamai atsižvelgta į suinteresuotos visuomenės ir kompetentingų institucijų pastabas ir pasiūlymus. Todėl prašome pateikti gautą naujausią PAV ataskaitos versiją, kuri bus svarstoma pasitarime 2025 m. kovo mėn. 4 d. 9.00 val. nuotoliniu būdu.

Atkreipiame dėmesį, kad nuo paskutinių pasiūlymų ir pastabų pateikimo PAV ataskaitai (2024-11-19) praėjo trys mėnesiai, tačiau iki šiol nėra žinoma į kurias pateiktas pastabas ir pasiūlymus PAV ataskaitos rengėjai atsižvelgė, o į kurias – ne. Todėl prašome pateikti pastabų vertinimo lentelę ar analogišką dokumentą, iš kurio būtų matyti, ar atsižvelgta į pastabas, jei taip – kurioje PAV ataskaitos vietoje, jei ne – motyvai, kodėl neatsižvelgta. Tik toks PAV ataskaitos svarstymas ir pasitarimas turi prasmę. Kitokiu būdu suinteresuota visuomenė realiai neturės galimybių įvertinti atsižvelgimo/neatsižvelgimo į pastabas ir pasiūlymus, bus pažeista jos teisė žinoti ir dalyvauti planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo procese.

Atsižvelgdami į išdėstytą, prašome:

- 1) Pateikti galutinę pataisytą PAV ataskaitos versiją.
- 2) Pateikti pastabų vertinimo lentelę ar analogišką dokumentą, iš kurio būtų matyti, ar atsižvelgta į pastabas, jei taip – kurioje PAV ataskaitos vietoje, jei ne – motyvai, kodėl neatsižvelgta.
- 3) Pasitarimą dėl PAV ataskaitos organizuoti po vieno mėnesio nuo aptartų dokumentų pateikimo.

Elektroninio pašto adresas kontaktams: dokumentai@krastovaizdis.eu.

Pagarbiai,

Asociacijos „Kraštovaizdis“ prezidentas

Teisutis Buda